

Inleiding op het boek ‘Handelingen van de apostelen’

door: K. Tavernier

Handelingen

Algemeen

Het boek ‘Handelingen van de apostelen’ is het vervolg op het evangelie van Lucas. Hij is de schrijver van beide boeken, de enige niet-Joodse schrijver van het Nieuwe Testament, waarschijnlijk afkomstig uit Antiochië in het huidige Syrië. Zijn evangelie gaat over ‘alles wat Jezus is begonnen zowel te doen als te leren, tot op de dag dat Hij werd opgenomen’ (Hand. 1:1, vgl. Luc. 1:1-4). Zijn boek ‘Handelingen’ gaat over wat er daarna verder gebeurd is. Het boek Handelingen staat chronologisch mooi op zijn plaats na de evangeliën als vervolg daarop. Daardoor krijgen we goed zicht op het ontstaan en het reilen en zeilen van de jonge gemeente (Hand. 2:41-47; 4:32-37; 6:1-6, e.a.p.).

Het boek Handelingen bestrijkt een periode van ongeveer dertig jaar, de begintijd van het christendom. Het evangelie raakte over heel het Romeinse rijk verspreid in slechts één generatie. Het begint met een summier verslag van wat er gebeurde na de opstanding van de Heer Jezus, en het verslag over de Pinksterdag (rond het jaar 33 na Chr.). Het eindigt met de relatieve vrijheid (gevangenschap) van Paulus in Rome rond het jaar 63 na Chr.

Het boek Handelingen heeft aan het begin een vraag naar de oprichting van het zichtbare koninkrijk door de Heer Jezus Christus (Hand. 1:6,11). Het eindigt met Paulus, die predikt over het koninkrijk van God (Hand. 28:31). Het koninkrijk van God omvat het koninkrijk van de Vader, d.i. het hemelse deel (Matt. 13:43), en het koninkrijk van de Zoon, d.i. het aardse deel (Matt. 16:28). Het is in verborgen vorm al werkzaam, maar wacht op de openlijke oprichting ervan. Zo blik het boek Handelingen vooruit naar het toekomstig Vredrijk en verhaalt het hoe God bezig is om mensen uit alle volken te roepen tot Zijn rijk.

De beide boeken van Lucas zijn gericht aan een zekere Theofilus, een heiden-christen (Luc. 1:3; Hand. 1:1). Beide boeken hebben een universeel karakter, d.w.z. ze zijn geschreven met het oog op alle gelovigen. Lucas, zelf een heiden (zie Kol. 4:10-14), was er aanvankelijk zelf niet bij. Hij heeft echter wel ‘alles van voren af aan nauwkeurig onderzocht’ en heeft het ‘in geregelde orde’ opgeschreven (Luc. 1:3). Hij ontplooidde zich tot een nauwkeurig historicus, die bijzonder veel navraag

en onderzoek moet gedaan hebben. Dankzij zijn opleiding als arts, zijn kennis van het Grieks en zijn affiniteit met de Joden was hij hier zeer bekwaam voor. In het boek Handelingen echter is hij er vanaf hoofdstuk 16:10 regelmatig wel bij. Dat blijkt uit de ‘wij-gedeelten’ die vanaf dan voorkomen (Hand. 16:10-17; 20:5-21:18; 27:1-28:16). Lucas was toen een medewerker van Paulus, o.a. in Troas en in Filippi (vgl. Kol. 4:14; 2 Tim. 4:11; Fm.:24). Hij was ook bij Paulus toen deze in gevangenschap was in Caesarea en later in Rome. Waarschijnlijk heeft hij toen zijn twee boeken geschreven.

Het boek Handelingen is een verhalend, geschiedkundig boek. Daardoor verschaft het onder meer heel wat achtergrondinformatie voor de brieven van Paulus. Maar evenzeer bevat het boek heel wat onderwijs en zelfs een behoorlijk aandeel profetie in de vele toespraken, die erin beschreven staan (o.a. Hand. 2:14-36; 3:11-26; 4:8-19; 5:29-32; 7; 13:16-41). Er zijn zeven toespraken van Petrus, elf van Paulus en nog vijf van andere personen.

Getuigen

Het boek Handelingen biedt ook een uitdaging voor elke gelovige vandaag om een getuige te zijn van de Heer Jezus Christus. Het woord ‘getuige’ komt meer dan dertig keer voor in dit boek. De gelovigen in het boek Handelingen zijn nog steeds voorbeelden voor de gelovigen vandaag. Het geloof, het vertrouwen, de doorzetting, de toewijding, de ijver, de vreugde en de liefde van de eerste christenen houden ons vandaag nog steeds een spiegel voor. Ook deze gelovigen van het eerste uur werden geconfronteerd met moeiten, tegenstand, vervolging, frustratie, naijver, verdriet en allerhande problemen.

De naam ‘Handelingen’ is typerend voor het geloofsleven van de eerste christenen. Zij waren niet slechts hoorders, maar evenzeer daders (vgl. Jak. 1:22; 2:17). Hoe bent u een getuige?

De handelingen van de Geest

Het boek Handelingen bevat niet zozeer de ‘handelingen van de apostelen’, als wel de

‘handelingen van de Heilige Geest’ – echter door middel van de apostelen. De naam ‘(Heilige) Geest’ komt meer dan vijftig keer voor in dit bijbelboek. De apostelen waren zendelingen, getuigen en zo is het met alle gelovigen sindsdien. Mensen zijn de instrumenten geworden in de werkende hand van God, die nog steeds verder gaat met het zoeken en redden van het verlorene (Luc. 19:10). Het evangelie, de blijde boodschap, gaat over heel de aarde. Het begon in Jeruzalem en het gaat over heel de aarde tot in de kern van het toenmalige wereldrijk (Rome). Met deze aankondiging eindigt het evangelie van Lucas, en begint het boek Handelingen (Luc. 24:47; Hand. 1:8). In het boek Handelingen zien we hoe God het evangelie verspreidt over heel de aarde: vanuit Jeruzalem over heel Israël, naar het huidige Syrië, Turkije, Griekenland, tot in Rome.

De Heer Jezus heeft verschillende malen de zending van de Heilige Geest aangekondigd (Joh. 14:16,17; 15:26; 16:7,13; Luc. 24:49; Hand. 1:8). De vervulling daarvan vinden we in Handelingen 2, de uitwerking daarvan door heel het boek Handelingen heen. Ook voor de rest van het Nieuwe Testament was Zijn komst van wezenlijk belang. Want de Heilige Geest zou:

- leren en indachtig maken (Joh. 14:26): de vier evangeliën;
- van de Heer Jezus getuigen (Joh. 15:26): de Handelingen;
- in de waarheid leiden (Joh. 16:13): de brieven;
- de toekomstige dingen verkondigen (Joh. 16:13): de Openbaring.

Het doel van Lucas' schrijven

Het is Lucas' bedoeling om verslag te doen van de verbreiding van het evangelie. Dat blijkt ook uit de zevenvoudige vermelding over *groei* van de gemeente (Hand. 2:47; 6:7; 9:31; 12:24; 16:5; 19:20; 28:30-31). Er is ongetwijfeld nog heel wat meer gebeurd in de dertig jaar waarover dit boek handelt. Lucas heeft echter een selectie gemaakt uit de gegevens, die van belang zijn in het kader van zijn verhaal over de voortgang van het evangelie. Dat lijkt mij de bril waardoor we dit bijbelboek moeten lezen. Dan begrijpen wij waarom Lucas de zaken in dit boek opgenomen heeft die erin staan.

Hij geeft daarom uitgebreid aandacht aan de bedieningen van resp. Petrus, Paulus, Stefanus, Filippus, en aan het gebeuren bij Cornelius. Van de overige apostelen en andere dienstknechten wordt heel wat minder melding gemaakt. Het feit dat Petrus en Paulus het meest genoemd worden, heeft te maken met het aandeel dat zij hadden in de verspreiding van het evangelie. *Petrus* opende met zijn sleutels het koninkrijk voor verschillende groepen van mensen. *Paulus* bracht het evangelie meer uitgebreid aan de heidenen, en hij had de openbaring over de Gemeente.

Dat was nu eenmaal de bediening waartoe zij geroepen waren. Ook de dienst van Stefanus en die van Filippus was van belang voor de verspreiding van het evangelie, daarom wordt er aandacht aan gegeven. We mogen niet de fout maken om Petrus en Paulus heimelijk te verheerlijken boven de anderen. Dat kan beslist niet de bedoeling geweest zijn van Lucas. Ook in onze tijd moeten we waakzaam zijn voor een dergelijk kijken naar mensen! Bijzonder is dat Lucas de dienst van Petrus en Paulus evenwichtig voorstelt, als om dit nog eens te onderschrijven:

- Petrus genas een verlamde (3:1-11), en zo deed ook Paulus (14:8-18).
- Petrus' schaduw was voldoende voor genezing (5:15-16), bij Paulus waren het zijn zweet- of gordeldoeken (19:11-12).
- De Joden waren jaloers op het succes van Petrus (5:17), en evenzeer op dat van Paulus (13:45).
- Petrus rekende af met een tovenaars (8:9-24), en zo deed ook Paulus (13:6-11).
- Petrus wekte iemand op uit de dood (9:36-41), en ook Paulus deed dat (20:9-12).
- Petrus en de andere apostelen deden vele wonderen (Hand. 2:43; 5:12), en zo deden ook Paulus en Barnabas (Hand. 14:3; 15:12).

Zo werkte de Heer mee vanuit de hemel en bevestigde de prediking van de gelovigen door allerlei tekenen (Marc. 16:20). De Heilige Geest handelde op deze aarde in en door de gelovigen (Hand. 1:8). Het boek Handelingen mag dan afgesloten zijn, maar de handelingen van de Heilige Geest gaan nog steeds door. Het is nog niet afgelopen (vgl. 2 Petr. 3:9). Mag het nu ook via u gaan? Hoe dient u zich aan?

Indeling

De indeling wordt door het boek zelf aangegeven in Handelingen 1:8 – ‘(...) u zult mijn getuigen zijn, zowel in Jeruzalem als in heel Judea en Samaria en tot aan het einde van de aarde’.

- getuigen in Jeruzalem (Hand. 1-7);
- getuigen in Judea en Samaria (Hand. 8:1-11:18);
- getuigen tot aan het einde van de aarde (Hand. 11:19-28:31).

Deze indeling kunnen we in verband brengen met de ‘sleutels van het koninkrijk der hemelen’, die aan Petrus gegeven waren (Matt. 16:19). Het is telkens Petrus die het koninkrijk der hemelen opent voor een nieuwe bevolkingsgroep: ten eerste in Jeruzalem voor de Joden (Hand. 2), vervolgens in Judea en Samaria voor de half-Joden (Hand. 8), en ten slotte voor de

heidenen (Hand. 10). Het heil in Jezus Christus is voor *alle* mensen.

Overzicht

Hoewel het boek 'Handelingen van de apostelen' heet, gaat het hoofdzakelijk over de dienst van twee personen, nl. Petrus en Paulus. Dat geeft een leidraad voor een overzicht.

De dienst van de apostel Petrus e.a.

(Hand. 1-12)

- Voorbereiding van de getuigen (Hand. 1).

Het getuigenis aan de Joden

- Het ontstaan van de gemeente (Pinksteren) – (Hand. 2:1-40).
- Het leven van de jonge gemeente (Hand. 2:41-4:31).
- Voorspoed – genezing en toespraak (Hand. 3).
- Tegenstand – Petrus en Johannes voor de Raad (Hand. 4:1-31).
- Het leven van de jonge gemeente (Hand. 4:32-6:7).
- Bedreiging van binnenuit – Ananias en Saffira (Hand. 5:1-11).
- Wonderen en tekenen (Hand. 5:12-16).
- Bedreiging van buitenaf – de apostelen gevangen (Hand. 5:17-42).
- Aanstelling van de zeven (Hand. 6:1-7).
- Stefanus (Hand. 6:8-7:60).

Het getuigenis aan Judea en Samaria

- Verdrukking en verstrooiing (Hand. 8:1-4).
- Filippus (Hand. 8:5-8).
- Simon de tovenaars (Hand. 8:9-25).

- De kamerling uit Ethiopië (Hand. 8:26-40).
- De bekering van Saulus (Hand. 9:1-19a).
- Eerste optreden van Saulus (Hand. 9:19b-30).
- Petrus op rondreis (Hand. 9:31-32a).
- Zijn dienstwerk in Lydda en Joppe (Hand. 9:32b-43).
- Petrus en Cornelius (Hand. 10:1-11:18).

Het getuigenis aan de heidenen

- De gemeente in Antiochië (Hand. 11:19-30).
- Herodes (Hand. 12).

De dienst van de apostel Paulus e.a.

(Hand. 12:24-28:31)

- Paulus in vrijheid (Hand. 12:24-21:26), met daarin de drie zendingsreizen van Paulus:
  - Eerste reis gedurende 6 jaar (Hand. 13:1-14:28).

Intermezzo: apostelvergadering in Jeruzalem (Hand. 15:1-29).

- Tweede reis gedurende 3 jaar (Hand. 15:30-18:22).
  - Derde reis gedurende 4 jaar (Hand. 18:23-21:19).
- Paulus in gevangenschap (Hand. 21:27-28:31)
  - In Jeruzalem gedurende 1 jaar (Hand. 21:27-23:22).
  - In Caesarea gedurende 2 jaar (Hand. 23:23-26:32).
  - In Rome gedurende 2 jaar (Hand. 27:1-28:31).

Wanneer we dit overzicht samenbrengen met de indeling, dan zien we duidelijk dat Petrus de apostel van de Joden was, terwijl Paulus de apostel van de heidenen, de volken was (zie Gal. 2:8,9).